

Norsk økonomi

Utviklingen i 2000

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte BNP for Fastlands-Norge med 1,8 prosent i fjor, etter en vekst på 0,8 prosent året før. Nærmere 1/3 av veksten i aktivitetsnivået i fastlandsøkonomien i fjor kan føres tilbake til sterk oppgang i produksjonen i kraftforsyningen, noe som henger sammen med den spesielle nedbørssituasjonen. Utviklingen i fastlandsøkonomien gjennom året var generelt svak, med tilnærmet stillstand i både produksjon og etterspørsel. Også sysselsettingen viste tegn til utflating, men økte med nærmere 1/2 prosent på årsbasis, om lag det samme som året før. For første gang på åtte år viste arbeidsledigheten oppgang på årsbasis, om enn svært moderat. Yrkesdeltakelsen holdt seg likevel på det høye nivået fra 1998/99. De foreløpige tallene tyder også på at veksten i arbeidsproduktiviteten tok seg markert opp igjen, etter svak utvikling de to foregående årene.

Lønnsveksten gikk ned i fjor for annet år på rad. Et resultat på noe under 4 1/2 prosent regnet per normalårsverk er likevel fortsatt høyere enn lønnsveksten hos Norges viktigste handelspartnere. Med en vekst i konsumprisene på 3,1 prosent gikk også real-lønnsveksten ned, og lå for første gang på seks år under produktivitsveksten i fastlandsøkonomien.

Den sterke veksten i oljeprisen gjennom de to siste årene bidro til at overskuddet på driftsbalansen nærmet seg 200 milliarder kroner i fjor, nesten 150 milliarder kroner mer enn i 1999.

De foreløpige tallene for fjoråret underbygger det tidligere inntrykket av at norsk økonomi passerte en konjunkturtopp i 1998. Den svake utviklingen i etterspørselen fra Fastlands-Norge i fjor må ses i lys av at pengepolitikken ble lagt om i kontraktiv retning, samtidig som finanspolitikken kan beskrives som tilnærmet konjunktur-øytral. Oljeinvesteringene viste sterk

nedgang for annet år på rad, og til tross for betydelig vekst i aktivitetsnivået hos Norges viktigste handelspartnere, økte eksporten av tradisjonelle varer beskjedent.

Den økonomiske politikken

Statens utgifter og inntekter påvirkes dels av eksplisitte finanspolitiske vedtak (diskresjonær politikk) og dels av endringer i den økonomiske aktiviteten gjennom såkalte innebygde stabilisatorer. Finansdepartementets olje-, rente- og aktivitetskorrigerede budsjettindikator gir et anslag på impulsene fra de eksplisitte finanspolitiske vedtakene til den økonomiske utviklingen. Målt ved denne indikatoren hadde finanspolitikken en kontraktiv innretning gjennom konjunkturoppgangen på 1990-tallet. Politikken kan også karakteriseres som kontraktiv i 1999, og kan dermed ha gitt et bidrag til oppbremsingen i norsk økonomi. For 2000 anslås nå finanspolitikken som om lag konjunktur-øytral.

Nettofinansinvesteringene i offentlig forvaltning er foreløpig anslått til 221 milliarder kroner for fjoråret, tilsvarende 15,7 prosent av BNP. Statens oljekorrigerede underskudd er foreløpig anslått til i underkant av 10 milliarder kroner i fjor, eller 0,7 prosent av BNP. Underskuddet har blitt redusert år for år etter konjunkturbunnen tidlig på 1990-tallet, da det var oppe i over 70 milliarder kroner. Ser vi på perioden fra og med konjunkturtoppen i 1986 til og med konjunkturtoppen i 1998 under ett, har det oljekorrigerede budsjettunderskuddet i gjennomsnitt utgjort 3,6 prosent av BNP. Dette er noe over halvparten av avkastningen på statens gjenværende petroleumsformue (inklusive kapitalen i sektoren) og Statens petroleumsfond, som kan anslås med basis i de forutsetninger om fremtidige avkastingsrater, oljepriser mv. som er lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet for 2001. Tallene illustrerer at staten nå raskt øker sin samlede nettoformue.

Etterspørselsimpulser 1991-2000

Endring i etterspørsel som andel av BNP for Fastlands-Norge. Faste 1997-priser. Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Forbruk i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,8	1,3	1,3	2,3	2,0	3,1	2,1	1,9	1,4	1,3
Investeringer i Fastlands-Norge eks. offentlig forvaltning	-1,0	-0,6	-0,1	2,0	1,8	1,8	1,2	0,1	-0,5	0,7
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1,5	1,6	0,2	0,4	0,2	0,8	1,2	1,1	0,7	0,3
Investeringer i petroleumsvirksomheten	1,2	0,7	1,0	-0,8	-1,0	0,2	1,0	1,8	-1,2	-1,9
Tradisjonell eksport	-0,4	0,9	0,5	2,0	0,8	1,7	1,5	0,6	0,5	0,6
MEMO ¹ :										
BNP for Fastlands-Norge, prosentvis vekst fra året før	1,4	2,2	2,8	4,1	2,9	3,8	4,2	3,3	0,8	1,8

¹ Siden deler av eksporten og hele importen samt produksjonen i oljevirksomhet og utenriks sjøfart er utelatt fra tabellen, summerer etterspørselsimpulsene seg ikke opp til BNP-veksten.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konjunkturtrendene. Hovedtall for 1999-2000

Vekst fra forrige periode. Prosent

	1999	2000	Sesongjustert			
			00.1	00.2	00.3	00.4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,4	2,1	0,9	0,4	-0,1	-0,5
Konsum i offentlig forvaltning	2,7	1,4	0,3	0,4	0,5	0,2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-5,6	-2,7	9,9	-4,9	-6,5	-1,2
- Fastlands-Norge	-2,1	3,5	1,7	0,7	-2,4	0,8
- oljevirkosomhet ¹	-12,6	-26,6	24,4	-22,4	-1,6	-3,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	1,6	2,2	0,9	0,4	-0,4	-0,1
Ekspport	1,7	2,8	-1,1	-1,7	2,5	1,8
- råolje og naturgass	-0,1	6,4	2,1	-5,3	4,2	4,2
- tradisjonelle varer	2,6	3,0	-2,2	2,3	-1,9	0,8
Import	-3,1	1,2	3,0	0,4	-2,3	-2,4
- tradisjonelle varer	-2,0	2,4	-2,3	5,3	-1,5	-1,2
Bruttonasjonalprodukt	0,9	2,2	1,2	-1,0	0,7	0,1
- Fastlands-Norge	0,8	1,8	0,9	0,1	0,0	-0,2
Arbeidsmarkedet³						
Utførte timeverk	0,2	-0,8	-0,1	1,0	-1,4	-0,9
Sysselsatte personer	0,5	0,4	-0,2	0,5	-0,3	0,1
Arbeidsstyrke	0,4	0,6	-0,0	0,0	-0,2	0,3
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	3,2	3,4	3,7	3,2	3,4	3,5
Priser						
Konsumprisindeksen ⁵	2,3	3,1	2,9	2,9	3,5	3,1
Eksportpriser, tradisjonelle varer	0,1	12,6	4,8	4,1	1,5	2,6
Importpriser, tradisjonelle varer	-2,3	6,1	4,2	-0,4	1,6	1,1
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	46,9	195,6	42,2	39,0	54,3	60,2
MEMO (ujusterte nivå tall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	6,4	6,6	5,8	6,4	7,0	7,4
Gjennomsnittlig lånerente ⁶	8,4	8,1	7,6	7,7	8,2	8,5
Råoljepris i kroner per fat ⁷	141,2	251,7	221,3	236,0	272,6	277,8
Importveid kronekurs, 44 land, 1997=100	101,1	103,6	101,7	104,4	104,2	103,7
NOK per ECU/euro	8,31	8,11	8,11	8,20	8,10	8,04

¹ Tallene for oljevirkosomheten dekker sektorene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.³ Tallene for 1999 og 2000 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet tidsrekken for nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.⁴ Ifølge AKU.⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner, gjennomsnitt for perioden. Anslag for 4. kvartal 2000.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

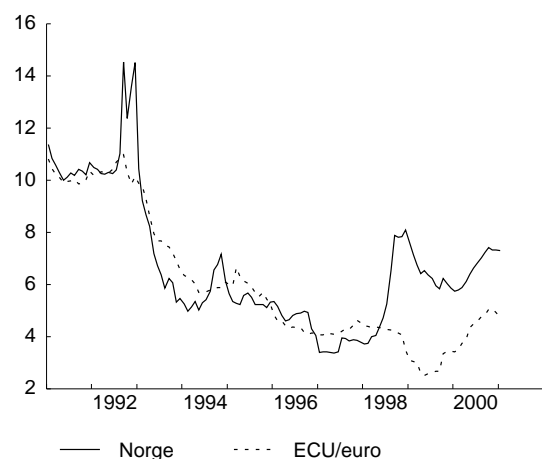
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Den norske pengepolitikken overordnede målsetting er å sørge for en stabil valutakurs over tid. Norges Bank har de siste to årene understreket at dersom dette målet skal nås, må pengepolitikken bidra til at pris og kostnadsveksten i Norge over tid er om lag på linje med utviklingen i euro-området. For å bidra til å oppfylle målsettingen for pengepolitikken økte Norges Bank sine signalrenter med 1,5 prosentpoeng gjennom fjoråret, etter å ha satt dem ned med 2,5 prosentpoeng året før. Både rentene i pengemarkedet og finansinstitusjonenes rentesatser har tilnærmet fulgt utviklingen i signalrentene, de sistnevnte med et visst etterslep. Ved årskiftet 2000/01 lå rentenivået i pengemarkedet således vel 1,5 prosentpoeng høyere enn ett år før, men vel 0,7 prosentpoeng lavere enn ved årskiftet 1998/99. Med en videreføring av dagens rentenivå vil likevel både det nominelle rentenivået og real-

renten ligge høyere i 2001 og 2002 enn gjennom perioden 1995/99. Sett under ett ser det dermed ut til at pengepolitikken de siste årene er blitt lagt om i mer kontraktiv retning, etter at en kraftig nedgang i rentenivået i perioden 1992-97 innebar at pengepolitikken gjennomgående virket ekspansivt under konjunkturoppgangen på 1990-tallet.

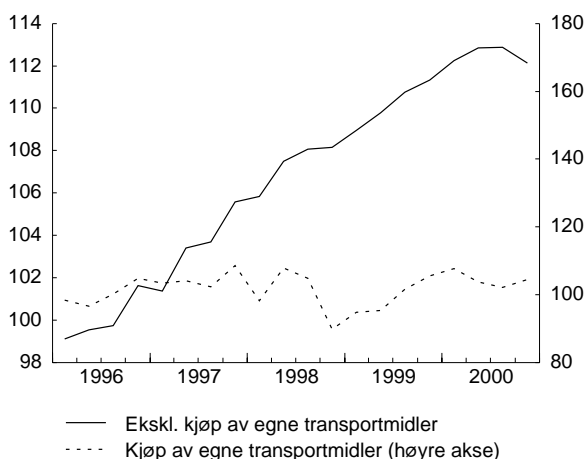
Renteendringene har en direkte effekt på konjunkturutviklingen i fastlandsøkonomien via etterspørselen fra privat sektor, først og fremst husholdningene. Pengepolitikken kan imidlertid også påvirke konjunkturforløpet via valutakursutviklingen. En vanlig oppfatning er at en økning i det norske rentenivået relativt til rentenivået i utlandet kan bidra til å styrke norske kroner på kort sikt, og dermed bidra til å dempe aktiviteten i konkurranseutsatt virksomhet.

3 måneders eurorente Månedstill. Prosent

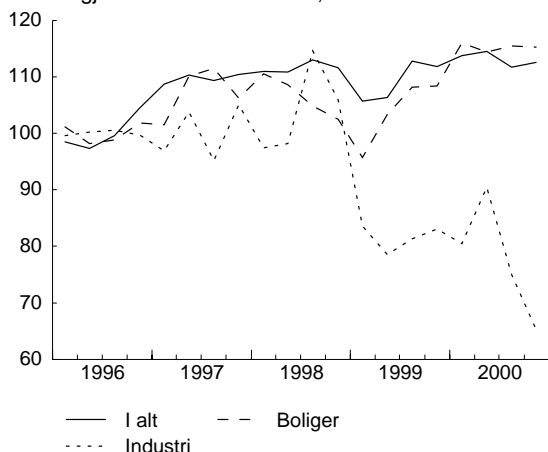
Kilde: Norges Bank.

Konsum i husholdninger m.v. 1996 - 2000 Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i Fastlands-Norge. 1996 - 2000 Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Det knytter seg imidlertid stor usikkerhet til den eksakte kobling mellom valutakurs og rente, og valutakursen kan også påvirkes av andre forhold enn renten.

Til tross for at rentenforskjellen mellom kroner og euro er blitt redusert fra 4 til rundt 2 1/2 prosentpoeng gjennom de siste to årene, har kronen i denne perioden gjennomgående styrket seg mot euro. Kronen har i samme periode stort sett svekket seg mot dollar og pund, og handelsvektet var bytteforholdet mellom kroner og valutaene til våre viktigste handelspartnere om lag på samme nivå rundt årsskiftet 2000/01 som rundt årsskiftet 1998/99.

Svak utvikling i etterspørselen gjennom 2000

Etterspørselen fra Fastlands-Norge økte med 2,2 prosent i fjor. Over halvparten av årsveksten kan imidlertid føres tilbake til overhendet ved inngangen til året, og veksten gjennom fjoråret var relativt svak. Dette mønsteret gjenfinnes både for husholdningenes forbruk og for investeringene i fastlandsøkonomien.

Foreløpige regnskapstall antyder at husholdningenes forbruk vokste litt sterkere enn inntektene i fjor. Spareraten ser dermed ut til å ha gått litt ned fra nivået i 1998/99. Nivået på spareraten i 2000 avviker imidlertid ikke mye fra nivået ved starten av konjunkturoppgangen i 1993. På disse syv årene sett under ett har husholdningenes forbruk dermed fulgt utviklingen i deres inntekter. Husholdningenes tilpasning til svingninger i inntektsutviklingen og endringer i rentenivået har imidlertid bidratt til at spareraten har variert noe fra det ene året til det neste.

Utviklingen i forbruket gjennom 1999 og 2000 er trolig sterkt influert av renteforløpet. Forbruket tok seg godt opp gjennom 1999 og inn i 1. kvartal 2000 ettersom rentene gradvis ble justert ned fra det høye nivået rundt årsskiftet 1998/99. Rentenivået økte igjen i annet halvår i fjor, og veksten i forbruket stoppet etterhvert helt opp.

Det markerte U-formede forløpet til rentene gjennom de to siste årene innebærer at en ikke ser noe tydelig spor etter renteoppgangen i annet halvår i fjor i tallene for husholdningenes inntekter for året sett under ett. Med en videreføring av dagens rentenivå vil imidlertid oppgangen gjennom fjoråret isolert sett bidra til å dempe veksten i husholdningenes inntekter innværende år, fordi norske husholdninger samlet sett har mer gjeld enn fordringer med flytende rente.

Renteøkningen i annet halvår 2000 bidro til at den sterke oppgangen i boligprisene stoppet opp. På årsbasis ble prisveksten likevel høyere enn gjennomsnittet for de foregående fem årene. Relativt sterk inntektsvekst og svak utvikling i boligbyggingen gjennom flere år har trolig bidratt til dette. En tilnærmet doubling i boligprisene fra 1993 til 2000 har i betydelig

grad bedret husholdningenes evne til å stille sikkerhet for lån. Likevel økte husholdningenes gjeld, ifølge tall fra Norges Bank, reelt sett bare med 2 prosent fra 1992 til 1996, mens de disponible realinntektene i samme periode økte med over 14 prosent. I de tre neste årene økte husholdningenes gjeld om lag på linje med deres inntekter, mens gjelden i 2000 ser ut til å ha økt betydelig raskere enn inntektene. Husholdningenes netto finansinvesteringer er foreløpig anslått til rundt 25 milliarder kroner i 2000, klart i overkant av gjennomsnittet for de siste 10 årene. Husholdningenes nettofordringer gikk dermed ytterligere opp i forhold til inntekten i fjor, noe som illustrerer at husholdningene som gruppe er i en vesentlig gunstigere finansiell posisjon nå, enn ved slutten av konjunkturoppgangen på 1980-tallet.

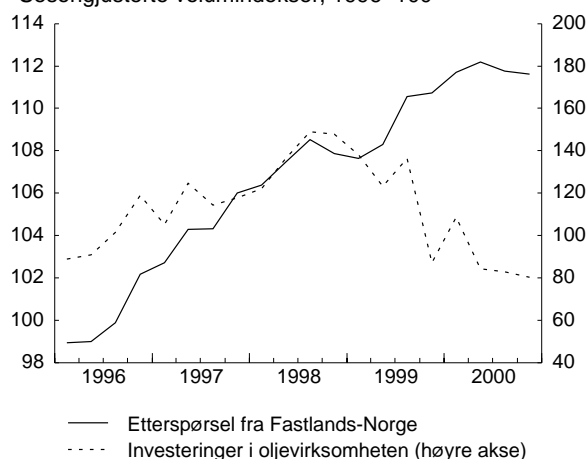
Investeringene i fastlandsøkonomien viste sesongjustert nedgang gjennom 1998 og første halvår 1999, men tok seg deretter noe opp gjennom de neste fire kvartalene. Selv om denne delen av samlet etterspørsel igjen viste nedgang i annet halvår i fjor, ga fastlandsinvesteringene på årsbasis likevel et positivt vekstbidrag til samlet etterspørsel. Utviklingen i investeringene i offentlig forvaltning og i industri og andre vareproduserende næringer trakk veksten ned, mens investeringene i bolig og i andre private tjenesteytende næringer viste til dels sterk oppgang. Petroleumsinvesteringene viste sterk volumnedgang for annett år på rad, og ga et betydelig negativt bidrag til veksten i samlet etterspørsel i fjor.

Eksporten av tradisjonelle varer økte med 3 prosent i 2000, om lag på linje med resultatet for de foregående to årene. Vekstbidragene fra denne delen av etterspørselen har dermed i flere år vært klart svakere enn på midten av 1990-tallet, til tross for sterk vekst i markedene for norske eksportprodukter. Den relativt svake utviklingen i tradisjonell eksport i fjor innebærer at norske eksportører tapte markedsandeler for fjerde år på rad, etter en periode på åtte år der markedsandelene snarere tenderte opp enn ned. Det er nærliggende å se dette forløpet i sammenheng med utviklingen i relative timelønnskostnader. Regnet i felles valuta økte timelønnskostnadene i industrien langsommere i Norge enn hos våre viktigste handelspartnere fra slutten av 1980-tallet og frem til og med 1994, mens de deretter gjennomgående har økt noe raskere i Norge enn hos handelspartnere.

Målt i norske kroner gikk prisene på tradisjonelle eksportvarer sterkt opp fra 1999 til 2000, etter relativt små endringer gjennom de foregående fire årene. Det var særlig utviklingen i prisene på metaller og raffinerte oljeprodukter som trakk opp.

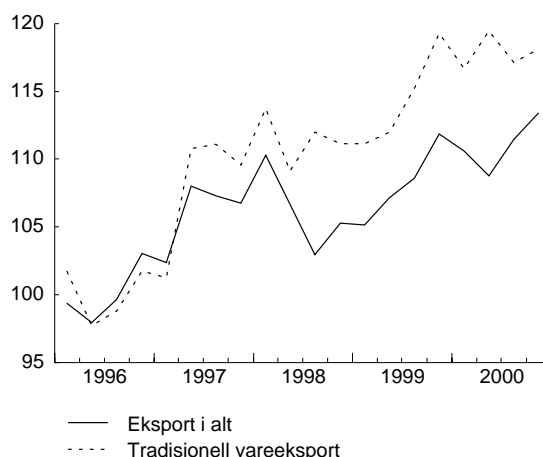
Eksporten av olje og naturgass økte noe i fjor, etter to år med svak nedgang. Veksten i petroleumseksporten gjennom de siste årene har vært betydelig lavere enn tidligere forventet. Dette har blant annet sammen-

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirksomheten, 1996 - 2000
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

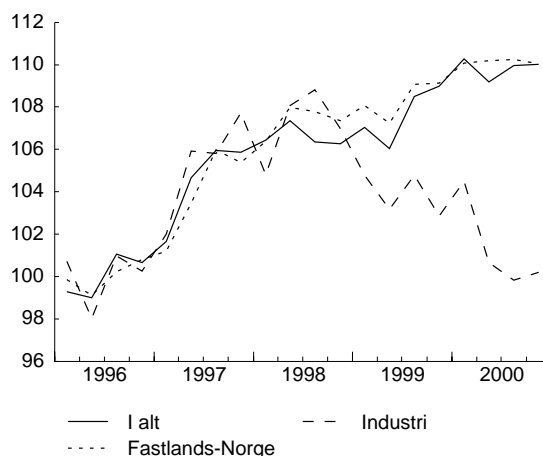
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport. 1996 - 2000
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

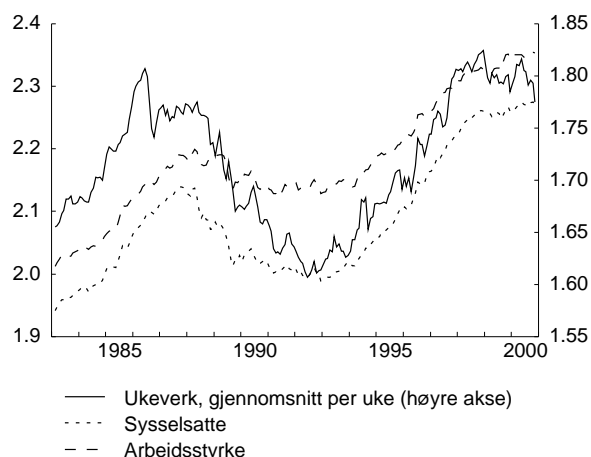
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt. 1996 - 2000
Sesongjusterte volumindekser, 1996=100

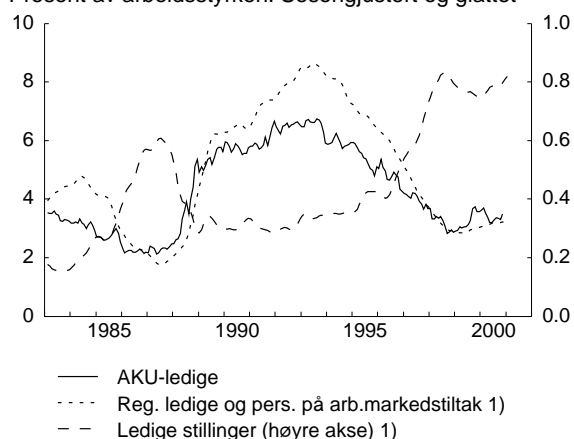
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk. 1983-2000 Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

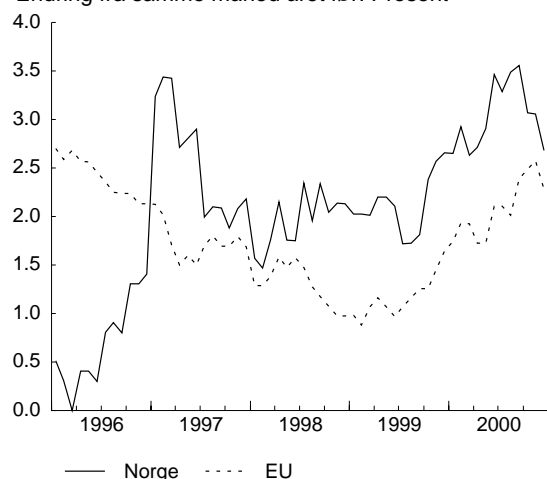
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall. 1983-2001 Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99
Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Harmoniserte konsumprisindekser. 1996-2000 Endring fra samme måned året før. Prosent

Kilde: Eurostat og Statistisk sentralbyrå.

heng med tekniske problemer og forsinket oppstart av enkelte nye prosjekter på norsk sokkel.

Importen av tradisjonelle varer økte med 2,4 prosent i volum i fjor, etter en tilsvarende nedgang året før. Forløpet gjennom de siste to årene har vært om lag som for etterspørselen fra Fastlands-Norge, og underbygger dermed inntrykket av at norsk økonomi stagnerte i 2000. Prisene på tradisjonelle importvarer økte imidlertid markert i fjor. Som for eksporten, er det utviklingen for råvareprisene som i særlig grad har trukket gjennomsnittet opp. Norge hadde en bytteforholdsgevinst for handelen med tradisjonelle varer på rundt 6 prosent fra 1999 til 2000. Hvis vi justerer for prisutviklingen for raffinerte oljeprodukter, som betyr mer for eksportprisene enn for importprisene, reduseres gevinsten til rundt 3 1/2 prosent.

Regnvær trakk veksten i fastlandsøkonomien opp

BNP for Fastlands-Norge økte med 1,8 prosent i fjor, klart raskere enn i 1999. Utviklingen gjennom året var imidlertid relativt svak. Private tjenesteytende næringer og vareproduserende næringer utenom industri bidro positivt til veksten i fastlandsøkonomien i fjor, mens industriproduksjonen gikk ned for andre år på rad. Det var imidlertid tegn til utflating i industriproduksjonen i annet halvår. Bruttoproduktet i kraftforsyningen økte med over 18 prosent i fjor, og denne næringen bidro dermed betydelig til veksten i fastlandsøkonomien. Utenom kraftforsyning økte bruttoproduktet i Fastlands-Norge med 1,3 prosent i 2000, mot 0,7 prosent i 1999.

Stabilt arbeidsmarked

Tallet på sysselsatte økte med 0,4 prosent i fjor, noe mindre enn i 1999. Veksten i sysselsettingen har nå kommet om lag på linje med veksten i yrkesbefolkningen, mens den lå betydelig høyere gjennom femårsperioden 1994-98. Som i 1999, bidro utviklingen i sysselsettingen i private tjenesteytende næringer og i offentlig forvaltning til å trekke gjennomsnittet opp, mens sysselsettingen i industrien falt for andre år på rad. Også i primærnæringene gikk tallet på sysselsatte ned. Nesten 71 prosent av befolkningen i aldersgruppen 16 til 74 år var i inntektsgivende arbeid i fjor, det samme som i 1998 og 1999. Dette er den høyeste sysselsettingsandelen som er registrert i Norge, og er også meget høyt i et internasjonalt perspektiv. Tallet på utførte timeverk falt med 0,8 prosent i fjor, etter en vekst på 0,2 prosent året før.

Også veksten i arbeidsstyrken har avtatt de siste årene. På årsbasis økte arbeidstyrken med rundt 1/2 prosent i fjor, og arbeidsledigheten gikk opp fra 3,2 prosent i 1999 til 3,4 prosent i 2000. På årsbasis har ledigheten nå vært tilnærmet stabil i 3 år, etter sterk nedgang fra 1993 til 1998. Justert for omleggingen av Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse

(AKU) i 1996, lå ledigheten i fjor knapt ett prosentpoeng over nivået i høykonjunkturen i 1986/87.

Sesongjusterte og glattete månedstall fra AKU antyder stabil sysselsetting gjennom annet halvår i fjor, etter moderat oppgang gjennom de foregående fire kvartalene. Korrigert for tilfeldige utslag rundt årsskiftet 1999/00, har ledigheten vist moderat oppgang gjennom de siste to årene. Denne tendensen gjenfinnes også i utviklingen i Aetat/Arbeidsdirektoratets tall for registrerte ledige og personer på ordinære arbeidsmarkertiltak. Justert for normale sesongvariasjoner viste imidlertid denne serien tegn til utflating rundt årsskiftet 2000/01. Videre har beholdningen av ledige stillinger vist en svakt stigende tendens det siste året, etter nedgang gjennom de foregående 18 månedene. Sett opp mot utviklingen i ledigheten kan dette indikere svakt tiltagende geografiske, næringsmessige eller kompetansemessige ubalanser i arbeidsmarkedet.

Nedgangen i ledigheten etter 1993 gikk parallelt med en gradvis tiltakende tilstramming i arbeidsmarkedet, som bidro til en betydelig høyere lønnsvekst i perioden 1996-99 enn i den foregående fireårsperioden. Lønnsveksten i 2000 er foreløpig anslått til 4,3 prosent, regnet per normalårsverk. Dette er nærmere 1 prosentpoeng lavere enn i 1999, og vel 2 prosentpoeng lavere enn i 1998. Lønnsveksten ligger likevel fortsatt høyere enn hos våre viktigste handelspartnere. Reallønningene økte med noe over 1 prosent i fjor. Mens tilstrammingen i arbeidsmarkedet bidro til at reallønningene vokste klart raskere enn arbeidsproduktiviteten i fastlandsøkonomien gjennom perioden 1996-99, ble dette forholdet snudd om i fjor.

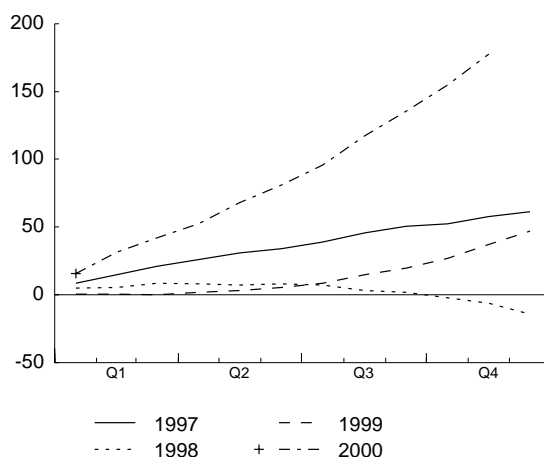
Økt prisvekst i 2000

Oppgangen i lønnsveksten gjennom annen halvdel av 1990-tallet manifesterte seg ikke i noen sterkt tiltakende prisstigning. Således var prisveksten i 1998/99 eksakt den samme som i 1992/93, 2,3 prosent. Oppgangen i prisveksten til 3,1 prosent i fjor, ser da også ut til å være betydelig influert av andre forhold enn kostnadsutviklingen. Økte i energipriser og en svakere valutakurs bidro anslagsvis til å trekke prisveksten opp med 1 prosentpoeng fra 1999 til 2000. I motsetning til i 1999 bidro også avgiftsendringer til å trekke prisveksten moderat opp i fjor.

I de siste ti årene har konsumprisene økt med 2,3 prosent per år i gjennomsnitt. Dette er i underkant av gjennomsnittet for Norges viktigste handelspartnere i samme periode. De siste fire årene har imidlertid prisveksten vært rundt ett prosentpoeng høyere i Norge enn for gjennomsnittet av våre viktigste handelspartnere. Inflasjonsforskjellen mot EU har vært av om lag samme størrelsesorden. Forskjellen mellom prisveksten i Norge og hos handelspartnerne/EU avtok gjennom annet halvår i fjor.

Driftsbalansen 1997-2000

Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Høy oljepris ga rekordstort overskudd på driftsbalansen

Overskuddet på driftsbalansen ble 196 milliarder kroner i 2000, nærmere 150 milliarder kroner mer enn i 1999, og det høyeste overskuddet noensinne. Den rekordmessige bedringen i utenriksøkonomien må ses i sammenheng med den sterke veksten i oljeprisen. Over 90 prosent av forbedringen kan føres tilbake til økt eksportverdi for råolje og naturgass, mens overskuddet på vare- og tjenestebalansen for øvrig gikk opp med i underkant av 12 milliarder kroner. Underskuddet på rente- og stønadbalansen økte med vel 1 milliard kroner, til tross for markert oppgang i Norges nettofordringer overfor utlandet. Denne litt paradoksale utviklingen kan dels henge sammen med økt rentedifferanse mellom Norge og andre land, dels med at beholdningen av aksjer og andre ikke rentebærende fordringer har økt raskt.

Utsiktene for 2001 og 2002

Det bildet som tegner seg av norsk økonomi på grunnlag av de foreløpige nasjonalregnskapstallene for 2000 og våre prognoser for de nærmeste årene, må sies å være uvanlig gunstig. Etter at høykonjunkturen i fastlandsøkonomien nå i stor grad synes å være over og produksjonen er nær et trendmessig nivå, vil økonomien vokse noe raskere igjen, om lag på linje med trenden. Til tross for litt lavere oljepriser og en svakere dollar, vil utenriksøkonomien vise svært store overskudd. Inflasjonen vil gradvis falle til et nivå som ikke avviker mye fra inflasjonen hos handelspartnerne. Det samme vil skje med lønnsveksten i 2002. Det er imidlertid ikke vanskelig å peke på andre forutsetninger enn de vi har lagt til grunn som kan endre dette bildet. Et kraftig internasjonalt tilbakeslag kan føre til en mer markert nedgangskonjunktur i Norge. Ikke minst kan dette skje dersom virkningene på oljemarkedet og norske oljeinvesteringer etter hvert skulle bli betydelige. De store oljeinntektene kan tenkes å lede til en mer ekspansiv finanspolitikk gjennom skattelettelser eller utgiftsøkninger, som vil føre til at inflasjonen og

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2000-2002. Regnskap og prognoser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2000	Prognoser				
		2001			2002	
		SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	1,6	2,4	1 1/2	2,7	2 1/2
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	2,3	2,4	3	1,9	2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-2,7	-1,7	-3,2	-1 3/4	1,9	1 1/4
Oljevirksomhet	-26,6	0,0	-15,9	-4	7,4	-2
Fastlands-Norge	3,5	-0,8	-0,1	-1 1/4	0,6	2 1/4
Bedrifter	2,9	-1,6	-1,0	-3 1/4	-1,6	3 1/4
Bolig	10,7	6,3	8,5	10	9,5	4
Offentlig forvaltning	-0,0	-4,3	-4,4	-4 1/2	-1,2	-1 1/2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,2	1,3	2,0	1 1/2	2,1	2 1/4
Lagerendring ²	0,4	0,0	0,0	..	0,0	..
Eksport	2,8	4,0	6,0	4 1/4	3,4	3
Råolje og naturgass	6,4	3,8	6,9	6	0,9	2
Tradisjonelle varer	3,0	2,3	4,7	3 1/4	5,2	3 3/4
Import	1,2	2,6	2,6	2	5,0	4
Tradisjonelle varer	2,4	2,4	3,2	2 1/2	4,3	4
Bruttonasjonalprodukt	2,2	1,6	2,6	2	1,8	1 3/4
Fastlands-Norge	1,8	1,1	1,8	1 1/4	1,8	1 3/4
Arbeidsmarked						
Sysselsatte personer	0,4	0,6	0,6	3/4	0,4	1/2
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,4	3,5	3,3	3 1/4	3,6	3 1/4
Priser og lønninger						
Lønn per normalsårsverk	4,3	4,3	4	4 1/4	3,8	4 1/2
Konsumprisindeksen	3,1	2,5	2 3/4	3	1,4	2 1/2
Eksportpris tradisjonelle varer	12,6	1,9	1,2	2	-1,7	- 1/2
Importpris tradisjonelle varer	6,1	1,6	1,6	2	-0,9	1 1/4
Realpris, bolig	10,4	2,9	..	3/4	7,6	1 1/2
Utenriksøkonomi						
Driftsbalansen, mrd. kroner	195,6	169,6	159,9	225	161,4	160
Driftsbalansen i prosent av BNP	13,9	12,0	11,3	15	11,1	11
MEMO:						
Husholdningenes sparerate (nivå)	6,3	7,6	6,4	7 1/4	8,3	7 1/2
Pengemarkedsrente (nivå) ³	6,6	7,1	7,1	7,1	6,1	6,1
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ⁴	8,1	8,9	..	..	8,1	..
Råoljepris i kroner per fat (nivå) ⁵	252	205	180	259	190	206
Eksportmarkedsindikator	10,3	7,1	..	..	6,4	..
Importveid kronekurs (44 land) ^{3, 6}	2,5	-1,2	..	-1,1	-0,8	0,0

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.² Endring i lagerendring i prosent av BNP.³ NBs tall er tekniske forutsetninger. Renteanslaget gjenspeiler markedsaktørenes implisitte forventninger.⁴ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁵ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.⁶ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, Nasjonalbudsjettet 2001 (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 4/2000 (NB).

kostnadsveksten ikke kommer ned på linje med veksten hos handelspartnerne. Spareraten til husholdningene kan utvikle seg annerledes enn antatt og gi høyere konsumvekst. En ny boom i oljeinvesteringene kan tenkes å skape en sterkere vekst i norsk økonomi enn vi har antatt og igjen tydeliggjøre at vår konjunktursyklus er i ufase med sykelen til våre handelspartnere. Det er nærmest umulig å gjette korrekt på alle de sentrale faktorene som er med på å bestemme utviklingen i norsk økonomi fremover. Bruken av vårt modellapparat gir oss imidlertid en mulighet for å resonnerer systematisk omkring betydningen av disse fenomene for norsk økonomi.

Lavere vekst internasjonalt

Som beskrevet foran, venter vi lavere BNP-vekst hos Norges handelspartnere i 2001, etter en klar oppgang i veksten fra 1999 til 2000. I 2002 antas den økonomiske veksten å bli om lag som for inneværende år. BNP-veksten hos våre handelspartnere anslås å bli i underkant av 3 prosent både i 2001 og 2002. Avdempingen av den økonomiske veksten i USA er hovedårsaken til denne utviklingen. I en egen analyse vurderer vi følgene av et kraftigere tilbakeslag i amerikansk økonomi enn vi her har lagt til grunn. Markedsveksten for tradisjonelle norske eksportvarer vil også dempes ettersom aktivitetsveksten reduseres hos våre

handelspartnere. Imidlertid er nivået på markedsveksten oppjustert for hele perioden 1999-2002 som følge av ny informasjon fra OECD. Vi anslår at markedsveksten blir 8,6 prosent i år og 7,3 prosent neste år, etter å ha nådd en markert topp på 10,3 prosent i fjor. Dette forløpet er i hovedsak det samme som ble anslått i forrige konjunkturrapport. Den relativt høye kostnadsveksten de siste årene gjør imidlertid at norsk eksport av tradisjonelle varer vil øke klart mindre enn markedsveksten både i år og neste år, selv om forskjellen avtar etterhvert.

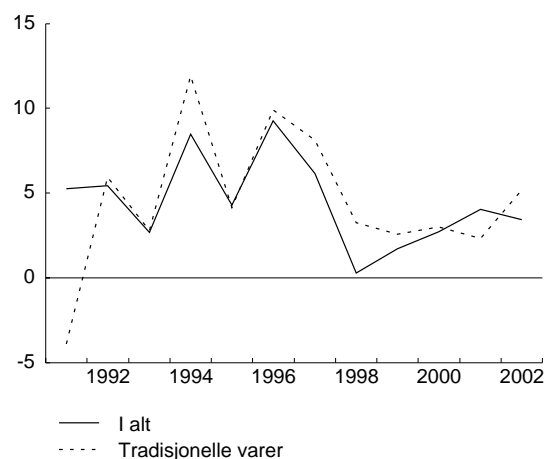
Økningen i dollarprisen på råolje fram til november i fjor var kraftigere og mer langvarig enn de fleste hadde ventet. I tillegg bidro styrkingen av amerikanske dollar til enda større økning i kroneprisen. I desember falt imidlertid oljeprisen kraftig, men har deretter økt en del igjen i forbindelse med OPECs produksjonskutt i januar. Gjennomsnittsprisen i fjor ble drøyt 250 kroner per fat, mot 140 kroner i 1999. Også andre internasjonale råvarepriser har steget noe, målt i dollar, fra det lave nivået i etterkant av Asia-krisen. Kroneprisen for norske eksportvarer har økt mer, i gjennomsnitt med 12,6 prosent. Det henger dels sammen med dollarappresieringen, og dels med at prisen på flere viktige norske eksportvarer som for eksempel aluminium, har vokst klart mer enn gjennomsnittet for råvarer.

Prisveksten internasjonalt tiltok i 2000. Konsumprisindeksen i USA steg med 3,4 prosent, mot 2,2 prosent i 1999, mens prisveksten i EU ble 2,1 prosent, mot 1,2 prosent året før. Den kraftige økningen i oljeprisene og høyt aktivitetsnivå i verdensøkonomien var viktige årsaker til dette. I år og neste år ventes lavere oljepriser og noe lavere BNP-vekst å bidra til at prisstigningen går litt ned igjen, spesielt i USA.

Pengepolitikk og valutakurser

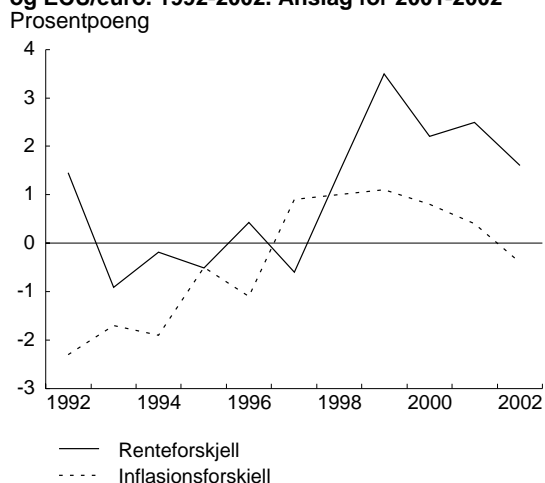
Den importveide kronekursen svekket seg med 2,5 prosent fra 1999 til 2000 i hovedsak pga. den sterke dollarkursen. Regnet i forhold til euro var kronen sterk i 2000, særlig mot slutten av året. I januar 2001 ble bildet et annet, med en kronekurs mot euro mer på linje med det implisitte kursmålet, mens dollaren svekket seg både mot euro og norske kroner. Den importveide kronekursen var på sitt svakeste i 2. kvartal i fjor og har siden gjennomgående styrket seg noe. Fremover har vi lagt til grunn en svekkelse av dollaren regnet i forhold til euro sammen med om lag uforandret kronekurs mot euro. Det vil medføre at den importveide kronekursen styrker seg. Våre anslag medfører en forventet kronestyrking på om lag en prosent både i 2001 og 2002. For dollarkursen innebærer disse anslagene at gjennomsnittet så vidt kommer under 8 kroner for 2002 som helhet. Anslagene innebærer at kroneappresieringen skjer litt raskere enn vi la til grunn i vår forrige konjunkturrapport. Dette medfører at vårt forrige anslag på importprisveksten for

Eksport Prosentvis vekst

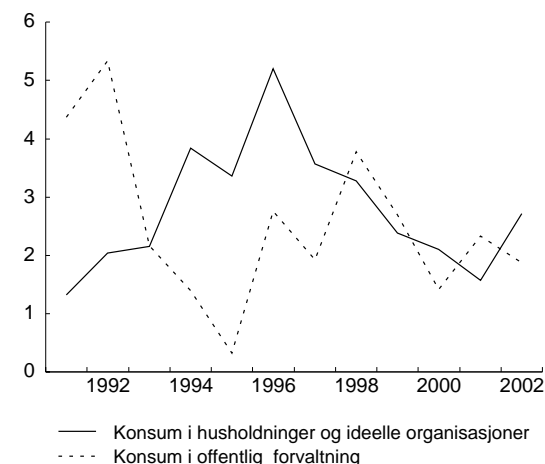
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og ECU/euro. 1992-2002. Anslag for 2001-2002

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Konsum Prosentvis vekst

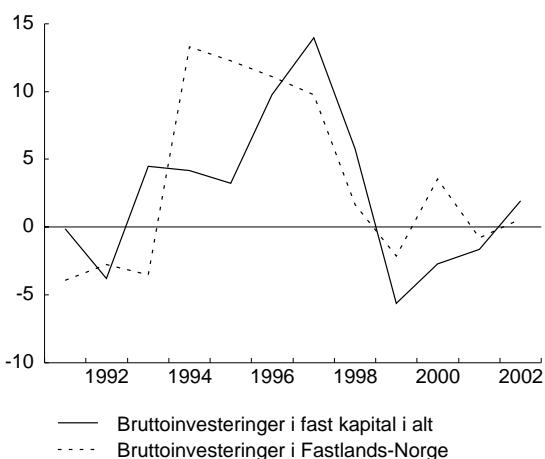

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoinvesteringer

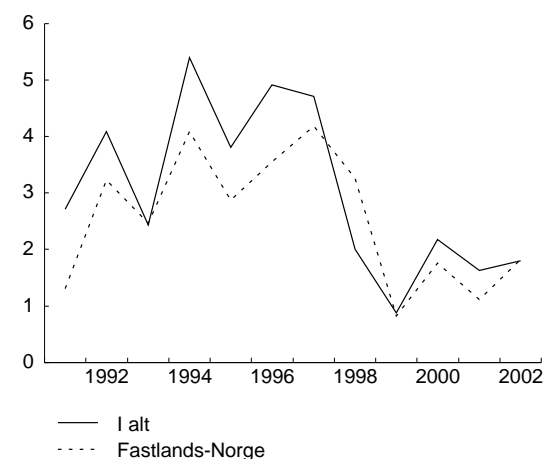
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttonasjonalprodukt

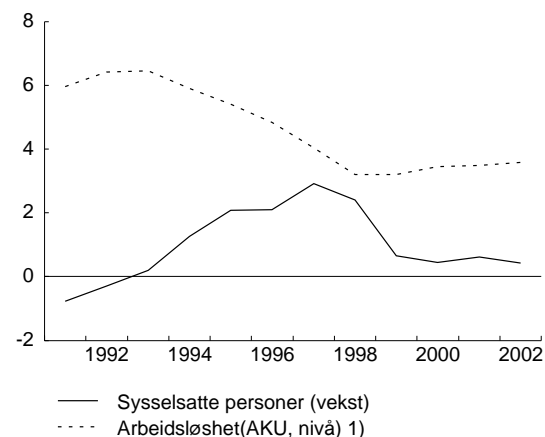
Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsmarked

Prosent

1) Justert for brudd fra og med 1996.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

tradisjonelle varer er litt nedjustert i 2001, mens nivå-anslaget for 2002 er som før.

Utsiktene til lavere vekst i amerikansk økonomi har allerede ført til en markert nedgang i pengemarkedsrenten i USA. Med utsikter til mer moderat vekst i internasjonal økonomi, er det nå mindre sannsynlig med ytterligere renteøkninger fra ESB. Vi har lagt til grunn at dagens nominelle renter på om lag dagens nivå (4,7 prosent), blir redusert til om lag 4,5 prosent fra og med 3. kvartal 2001 for så å være stabile fremover. I Norge regner vi fortsatt med litt lavere renter i løpet av inneværende år. Som tidligere, legger vi til grunn en rentenedgang på et halv prosentpoeng i løpet av tredje kvartal. Sammenliknet med eurorenten innebærer dette at rentedifferensen forblir om lag uendret, mens realrenteforskjellen øker klart etter hvert som vi forventer at den norske inflasjonstakten kommer under 2 prosent i andre halvår i år. Vi legger derfor til grunn en ytterligere rentenedgang i Norge på et halvt prosentpoeng etter kommende årsskifte.

Stabile realimpulser og store prisimpulser fra finanspolitikken

Anslagene for finanspolitikken er stort sett som i vår forrige konjunkturoversikt der vi hadde innarbeidet det finanspolitiske opplegget vedtatt av Stortinget før jul. Det er særlig omlegging av merverdiavgiftssystemet med økt generell sats fra 1. januar i år, innføring av moms på tjenester fra 1. juli kombinert med halvert matmoms som gjør utslag. I tillegg kommer redusert bensinavgift i to omganger samt økt elektrisitetsavgift. Siden Stortinget vedtok budsjettet har det blitt bestemt at konjunkturavgiften likevel ikke blir innført. Det antas å føre til litt større vekst i investeringene i fastlandsbedriftene enn vi la til grunn i vår forrige oversikt. Vekstanslagene for trygder og offentlig kjøp av varer og tjenester er ellers som før.

Større impulser fra petroleumsvirksomheten?

Investeringene i petroleumsvirksomheten fortsatte å falle gjennom 2000, og på årsbasis var nedgangen 26,6 prosent, helt i tråd med vårt forrige anslag. Vi venter at fallet vil fortsette inn i dette året, men at det så vil komme en gradvis investeringsøkning gjennom dette og neste år. SSB har ikke foretatt noen ny investeringsundersøkelse blant oljeselskapene som kan gi grunnlag for å endre vårt anslag i forhold til tidligere. Imidlertid har selskapene i løpet av de siste par månedene kommet med signaler om at de nå oppjusterer sine investeringsanslag. Dette kan tyde på at SSBs neste investeringsundersøkelse, som publiseres i begynnelsen av mars, basert på informasjon som i stor grad innhentes i februar, vil vise oppjusterte anslag for 2001. På denne høyst usikre bakgrunn har vi nå valgt å øke vårt anslag for petroleumsinvesteringene for 2001, slik at vi på årsbasis har samme nivå som i 2000. For 2002 antar vi at nivået øker med 7 prosent, litt høyere enn vårt forrige anslag.

Som vi har påpekt tidligere, synes det å gå om lag 2 år fra et vendepunkt i oljeprisen og dermed i oljeselskapenes lønnsomhet, til vendepunktet i petroleumsinvesteringene inntreffer. Våre anslag er fortsatt i tråd med en slik hovedregel, men justert noe mer opp i tråd med at oljeprisene ble noe høyere i 2000 enn tidligere antatt. Mot vårt nåværende anslag kan en innvende at de internasjonale vekstutsiktene nå er mer usikre enn tidligere. Det kan gi mindre vekst i oljeetterspørselen og fallende priser. På den annen side har OPEC nylig vist evne til å opptre ganske samlet som kartell.

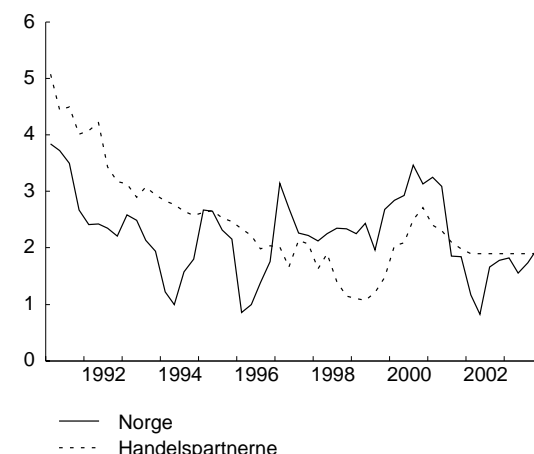
Vi antar at norsk produksjon av olje vil endre seg lite de nærmeste årene sammenliknet med nivået i 2000. Derimot ventes gassproduksjonen å øke med vel 10 prosent i år og neste år. Skulle oljemarkedet bli preget av tilbudsoverskudd kan en ikke se bort fra at norske myndigheter vil velge å redusere norsk produksjon noe for å bidra til stabile priser i området 20-25 dollar per fat. Vi har imidlertid lagt til grunn de samme oljeprisene i dollar som i vår forrige beregning, dvs. 26 dollar per fat i 1. kvartal 2001 og 24 dollar deretter. Med en svakere dollar i tiden fremover, innebærer dette likevel lavere reelle oljepriser i de fleste land enn i vår forrige analyse.

Husholdningenes inntekter og etterspørsel

Det har vært svak vekst i husholdningenes konsum den senere tid og årsveksten i 2000 ble litt lavere enn tidligere anslått. Nye oppjusteringer av boliginvesteringene i fjor viser imidlertid at sammensetningen av husholdningenes samlede etterspørsel har endret seg. Denne tendensen venter vi vil fortsette i tiden fremover. Det er litt større usikkerhet knyttet til veksten i boligprisene i annenhåndsmarkedet enn tidligere, men uansett er boligprisinivået fortsatt høyt til tross for et lite fall i boligprisene gjennom andre halvår 2000. Med utsikter til en viss rentenedgang gjennom 2001 selv om realrentene vil forbli høye, og et fortsatt stramt arbeidsmarked, regner vi med at boligprisene ikke vil synke videre fremover, men begynne å øke igjen. Sammen med fortsatt vekst i husholdningenes realinntekter, vil dette bidra til videre økning i boliginvesteringene.

Vi regner med at fortsatt inntektsvekst vil stimulere til noe høyere vekst i husholdningenes forbruk gjennom dette året og inn i 2002. Likevel innebærer våre anslag en klar økning i husholdningenes sparerate både i 2001 og 2002 i forhold til i 2000. Selv om denne utviklingen i spareraten delvis kan forklares ved høyere realrenter og lav vekst i boligprisene gjennom fjoråret og inn i 2001 samt økende realinntektsvekst, gir ikke dette en fullgod forklaring på hvorfor konsumveksten er så svak for tiden. Imidlertid innebærer de foreløpige nasjonalregnskapstallene og andre anslag at spareraten sank med om lag et halvt prosentpoeng fra 1999 til 2000. Våre anslag for 2001 og 2002 gir en økning i husholdningenes sparerate på knapt 1,5 pro-

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sentpoeng sammenliknet med 1999. Anslaget for 2002 er lavere enn det vi hadde sist, men likevel innebærer anslagene et uvanlig høyt nivå på spareraten og en antydning om at vårt anslag for konsumveksten kan være lavt.

Små endringer i fastlandsinvesteringene

Svak vekst i fastlandsøkonomien bidrar til at vi forventer små endringer i investeringsnivået i tiden fremover. I tråd med anslag i nasjonalbudsjettet, forventes investeringene i offentlig forvaltning å falle noe i år. Det trekker fastlandsinvesteringene ned. I motsatt retning trekker den forventede økningen i boliginvesteringene, jf. omtalen ovenfor. Vi regner med at nedgangen i industriinvesteringene stopper opp i løpet av 2001 for deretter å øke en del. Store investeringsprosjekter i kraftkrevende industri bidrar vesentlig til dette. Investeringene i øvrige fastlandsbedrifter ventes derimot bare å endre seg lite. Avviklingen av konjunkturavgiften må en regne med bidrar til å redusere sannsynligheten for en nedgang i investeringene gjennom 2001. Det at investeringsavgiften ikke blir fjernet så tidlig i 2002 som opprinnelig tenkt, trekker også i retning av et jevnere forløp for investeringene enn tidligere antatt.

Moderat vekst i fastlandsøkonomien

Veksten i fastlandsøkonomien ble knapt 2 prosent i 2000 i tråd med vårt forrige anslag. Økt kraftproduksjon trakk veksten opp med et halvt prosentpoeng og bidro også til at produktivitetsveksten i fastlandsøkonomien ble høy i 2000. I 2001 vil nedgang i kraftproduksjonen trekke i motsatt retning. En forventet avmatning i veksten hos Norges handelspartnere trekker i retning av lavere vekst i tradisjonell eksport i år. Også eksportveksten for olje og gass er litt nedjustert i 2001, slik at samlet eksport vokser mindre enn tidligere anslått. For 2002 antas veksten av tradisjonelle varer å ta seg noe opp, idet tap av konkurransevne blir mindre over tid slik at eksportveksten blir mer lik

markedsveksten. Høyere anslag for petroleumsinvesteringene de nærmeste årene gir også positive vekstimpulser til norsk økonomi. Dette gjelder også for industrien hvor vi nå tror nedgangen har stoppet opp og vi kan få en viss produksjonsvekst i tiden framover. Veksten i husholdningenes etterspørsel er moderat i år, men viser også tiltakende vekst fremover og vil bidra til å trekke veksten i fastlandsøkonomien opp neste år.

Fortsatt liten endring i arbeidsledigheten

Ledigheten passerte en konjunkturbunn for vel to år siden, men økningen i ledigheten har deretter vært meget beskjeden. Vi forventer heller ikke store endringer i ledigheten de nærmeste to årene. Lengre ferie og flere bevegelige helligdager bidrar til at gjennomsnittlig arbeidstid per sysselsatt synker med over en prosent fra 2000 til 2001. Også neste år vokser antall sysselsatte mer enn antall utførte timeverk pga. at den femte ferieuken da er fullt innført. Med bare en svært beskjeden økning i samlet yrkesprosent, tror vi derfor at ledigheten iflg. AKU vil endre seg lite de nærmeste to årene.

Svakt fallende, men sterkt varierende prisvekst

Konsumprisveksten ble 3,1 prosent i 2000 og 0,1 prosentpoeng av denne økningen skyldtes omlegging av beregningsopplegget for KPI. Som vi omtalte i detalj i vår forrige konjunkturoversikt, vil det vedtatte avgiftsopplegget påvirke konsumprisveksten i betydelig grad. Mens vi for første halvår 2001 ikke venter store endringer i konsumprisveksten regnet på årsbasis, regner vi med at tolv månedersvekstraten vil falle kraftig fra og med juli når matmomsen halveres og bensinavgiftene reduseres ytterligere. Dette til tross for at moms på flere tjenester innføres fra samme tid. Ved kommende årsskifte vil tolv månedersvekstraten falle ytterligere fordi effekten av momsøkning fra og med januar i år da blir borte, mens avgiftsendringene fra sommeren 2001 fortsatt har effekt fram til sommeren 2002. Disse vurderingene er basert på at det ikke innføres vesentlige nye endringer i avgiftsopplegget fra årsskiftet 2001/2002. Først fra juli 2002 vil de direkte virkningene på tolv månedersveksten i KPI være uttømt. Vårt anslag for KPI-veksten i annet halvår 2002 er knapt 2 prosent, og identisk med anslaget i vår forrige konjunkturrapport. Denne prisveksten er også på linje med vårt anslag på KPI-veksten i euro-området på samme tid.

Nedgangen i konsumprisveksten fra annet halvår 2000 til annet halvår 2002, er på vel ett prosentpoeng når vi holder omleggingen av KPI i 2000 utenfor. Hovedårsaken til denne nedgangen er lavere importprisvekst som følge av lavere oljepriser og at kronen appresierer, mens den deprimerte i 2000. I tillegg vil arbeidskraftskostnadene per time synke pga. en beregnet økning i produktivitsveksten. Det er et vanlig syklisk mønster at produktivitsveksten tar seg opp

etter at økonomien er kommet over i en lavkonjunktur, eller i det minste ikke klart er inne i en høykonjunktur. Derimot viser erfaringen at mot slutten av høykonjunkturen er produktivitsveksten fallende, noe vi klart har sett på slutten av 1990-tallet i Norge. Se egen boks om drivkrefter bak konsumprisutviklingen.

Våre anslag for lønnsveksten fremover er ikke endret vesentlig i forhold til tidligere anslag. Det skal ikke være sentrale forhandlinger våren 2001, men et nytt hovedoppgjør i 2002. Svakere lønnsomhet i tiden fremover pga. appresierende valuta og vedtatte lønns-tillegg og reformer, kan bidra til lav lønnsglidning. I motsatt retning trekker det forhold at arbeidsmarkedet fortsatt er stramt med stor beholdning av ledige stillinger. Dersom ikke denne ubalansen i arbeidsmarkedet reduseres, kan lønnsforskjellene tilta fremover.

Store overskudd i utenriksøkonomien tross fallende oljepriser

Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet ble nærmere 200 mrd. kroner i 2000 eller 14 prosent av BNP. Økt olje- og gasssekspport vil kompensere litt for fallet i oljeprisene, men ikke nok til å hindre at handelsbalansen vil svekke seg gjennom beregningsperioden. Likevel vil overskuddene i utenriksøkonomien kunne bli betydelige og utgjøre godt over 10 prosent av BNP hvert år fremover. Etter hvert vil også rente- og stønadsbalansen kunne vise mindre underskudd noe som delvis vil kompensere for lavere handelsoverskudd. I motsetning til de foregående to årene må Norge imidlertid regne med et betydelig bytteforholdstap i år og neste år slik at landets realdisponible inntekt vil synke i 2001 og muligens også i 2002.

Virkninger av et sterkere tilbakeslag i amerikansk økonomi

Det er mange usikre faktorer knyttet til utsiktene for 2001 og 2002. For en liten åpen økonomi som den norske, vil alltid forutsetninger om utviklingen i internasjonal økonomi være viktige. Vi har nylig opplevd virkninger av store svingninger i internasjonale råvarepriser og hva det kan ha å si for norsk økonomi. I dette avsnittet ser vi nærmere på betydningen av en langt mer negativ utvikling i amerikansk økonomi enn vi har lagt til grunn i vårt hovedalternativ.

Veksten i amerikansk økonomi i andre halvår 2000 ser ut til å ha vært sterkt avtakende, men de foreløpige tallene viser at veksten fortsatt var positiv i 4.kvartal. I vårt hovedalternativ antar vi at BNP-veksten i USA blir hhv. 2,5 og 3,5 prosent i 2001 og 2002. Definerer man en konjunkturedgang som et omslag i veksten fra å ligge over til å ligge under trendveksten, passerte USA en konjunkturtopp sommeren 2000, og har siden vært i nedgang. Ettersom mange har hevdet at "ny økonomi" har bidratt til at den underliggende veksten i USA er høyere enn tidligere, innebærer våre anslag for veksten i USA i år og neste år at BNP-nivået

i USA gradvis vil synke ned mot trenden. Etter en mye brukt amerikansk standard vil en imidlertid først bruke uttrykket resesjon når det sesongjusterte nivået på BNP faller i to etterfølgende kvartaler. Mange frykter nå at dette vil skje i begynnelsen av 2001. Uansett terminologi, er det aktuelt å vurdere hvordan en kraftigere konjunkturedgang med lavere BNP-vekst i USA enn vi har lagt til grunn, kan få følger for internasjonal og norsk økonomi de nærmeste to årene. Dette er drøftet i det følgende.

Endringene i amerikansk økonomi i forhold til referansebanen forutsettes å starte i 2.kvartal 2001. Dels basert på analyser gjengitt i siste nummer av National Institute Economic Review har vi valgt å legge følgende forutsetninger til grunn. Vi tenker oss en nedgang i amerikansk konsum og investeringer i næringslivet på 1 prosent i 2001 som øker til 3,5 prosent i 2002, i forhold til nivået i vår referansebane. En kraftig depresiering av amerikanske dollar bidrar til litt styrking av konkurransevnen. Dette demper utslagene på BNP som antas å synke med knapt 1 prosent i 2001 og 1,5 prosent i 2002 i forhold til våre anslag gjengitt over. Dette innebærer at USAs BNP-vekst i alternativbanen bare blir 1,5 prosent i 2001 og 3 prosent i 2002. I historisk sammenheng er dette ingen sterk konjunkturedgang i USA, men bare litt mer moderat enn nedgangen på begynnelsen av 1990-tallet. Vi forutsetter videre at dollaren i dette alternativet svekkes med 10 prosent i forhold til euro sammenliknet med vår referansebane. Siden vi antar at kronkursen følger euroen, innebærer dette at dollarkursen synker til om lag 7 kroner mot slutten 2002. Amerikansk import av varer og tjenester antas å synke med vel 4 prosent i 2001 og vel 7 prosent neste år som følge av nedgangen i innenlandsk etterspørsel og dyrere importvarer. Det forutsettes at styringsrentene i den amerikanske sentralbanken bare justeres svakt ned i forhold til dagens nivå hvor renten allerede har gått ned ett prosentpoeng i løpet av januar 2001. Denne forutsetning skyldes at banken må forholde seg til høyere inflasjon som følge av den kraftige depresieringen av dollaren.

I eurosonen vil nedgangen i USA føre til lavere BNP som følge av mindre etterspørsel. Vi antar at BNP i 2001 synker med 3/4 prosent i forhold til vår referansebane hvor veksten i EU anslås til knapt 3 prosent både i 2001 og 2002. Det antas imidlertid at den europeiske sentralbanken setter ned renten, muliggjort ved at appresieringen av euroen reduserer inflasjonen i euroområdet. Det vil gradvis stimulere BNP igjen slik at nivået ved utgangen av 2002 ikke er påvirket. Rentenedgangen antas å starte etter nedgangen har begynt og forsterke seg utover i 2001 og bli om lag 1 prosentpoeng lavere i forhold til referansebanen i 2002. Skulle den europeiske sentralbanken reagere mye svakere enn dette, vil nedgangen i BNP i eurosonen bli mer langvarig og sterkere. Disse forutsetningene innebærer at realrenten er om lag uforandret i eurosonen.

Virkningen av en resesjon i USA

Prosentvis avvik fra nivået i referansebanen der ikke annet framgår

	2001	2002
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,1	-0,5
Investeringer i Fastlands-Norge	-0,2	-1,6
Eksport	-0,3	-1,1
Import	0,1	-0,9
BNP	-0,2	-0,9
Fastlands-Norge	-0,2	-0,8
Sysselsetting	-0,2	-0,5
Arbeidsledighetsrate, avvik fra referansebanen i prosentpoeng	0,1	0,3
Lønn	-0,2	-1,5
Konsumprisindeksen	-0,5	-1,5
Realpris, bolig	-0,6	-3,2
Husholdningenes realdisponible inntekt	0,3	0,3
Sparerate, avvik fra referansebanen i prosentpoeng	0,2	0,7
Driftsbalansen, avvik fra referansebanen i mrd. kroner	-31,8	-64,1
<i>Forutsetninger:</i>		
Ekportmarksindikator	-0,8	-1,5
Importveid kronekurs ¹	-1,6	-2,1
Konsumprisindeksen i euro-området	-0,4	-1,4
Råoljepris i kroner per fat	-12,2	-24,2
Importpriser, tradisjonelle varer	-1,8	-4,0
Euro-rente, avvik fra referansebanen i prosentpoeng	-0,2	-1,0
Oljeinvesteringer	0,0	-6,9

¹ Negativ fortegn innebærer appresiering.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Virkningene for norsk økonomi av et tilbakeslag i USA avhenge av myndighetenes politikkespons. Under dagens stabiliseringspolitiske regime er det ikke lett å anslå effekten fordi vår erfaring med sentralbankens respons i slike situasjoner er begrenset. Vi har valgt å anta at de norske pengemarkedsrentene i stor grad følger de europeiske, og at valutakursen mot euro er stabil. Dette fører til, som for EU-landene, at den effektive kronkursen styrker seg ytterligere i forhold til vår referansebane. Vi antar at markedsveksten hos våre handelspartnere i gjennomsnitt vokser i takt med et veid snitt av importen hos handelspartnerne. En svakere vekst internasjonalt vil derfor føre til lavere markedsvekst sammenliknet med det som er lagt til grunn i referansebanen. I 2001 har vi på usikkert grunnlag antatt at denne veksten gradvis reduseres slik at nivået i 2002 er 1,5 prosent lavere. Beregningen er basert på at det finanspolitiske opplegget ikke endres som følge av resesjonen i USA.

For norsk økonomi er det ikke bare renter og markedsvekst internasjonalt som betyr noe. Det er rimelig å regne med at prisene på mange råvarer vil falle som en følge av disse endringene. Ikke minst er utviklingen i oljeprisen viktig. En svakere dollarkurs fører automatisk til at oljeprisen i norske kroner synker for gitt oljepris i dollar. En kan forutsette at OPEC ved hjelp av produksjonsbegrensninger til en viss grad klarer å holde oljeprisen regnet i dollar oppe. Vi har imidlertid lagt til grunn at oljeprisen synker til 20 dollar per fat fra og med 2. kvartal 2001 og ut 2002.

Noen drivkrefter bak pris-veksten

Norske sluttleveringspriser som for eksempel konsumprisindeksen (KPI), blir ofte betraktet som et mål på inflasjonen.

De er generelt påvirket av følgende faktorer

- lønnskostnader (timelønn og produktivitet)
- renter
- avgifter
- priser bestemt på verdensmarkedet (bl.a. olje)
- valutakurser
- fortjenestemarginer og konkurranseforhold
- administrerte priser (til en viss grad jordbruksprodukter)
- priser i stor grad bestemt ut fra naturforhold (bl.a. elektrisitet)

Lønnskostnader er den viktigste kostnadsfaktoren bak konsumprisene. For samlet konsum til husholdningene utgjør lønnskostnader anslagsvis 40 prosent av produksjonskostnadene. Den andre store komponenten er importpriser (kombinasjon av kostnader og fortjenestemarginer i utlandet og valutakurser) - som direkte og indirekte kan anslås til om lag den samme størrelses orden. Til tross for disse vektmessig store komponentene, kan andre faktorer i stor grad påvirke utviklingen i veksttakten i KPI gjennom store endringer. I de senere årene har bevegelsene i KPI således i stor grad vært påvirket av utviklingen i råoljeprisen og prisen på elektrisk kraft fra produsent (for begge betyr lønnskostnadene svært lite for prisen) og avgiftsendringer.

Det er ikke opplagt hva en skal mene med "drivkrefter bak konsumprisveksten" eller hvordan en skal måle det. Med utgangspunkt i vårt modellverktøy er utfordringene blant annet knyttet til følgende: I "virkeligheten" henger "alt sammen", mens vi ønsker å forenkle verden slik at vi kan identifisere elementer/variabler som vi kan betrakte som "bestemt utenfor modellen" og dermed kan være årsak og ikke bare en følge av noe annet. Når vi har funnet slike "kandidater" er spørsmålet: Den aktuelle utviklingen i variablene kan sies å være "en drivkraft", men en trenger en oppfatning om hva en nøytral utvikling skulle være. Det siste spørsmålet er blant annet knyttet til at endringer i en variabel på et gitt tidspunkt, har følger for andre størrelser i økonomien i lang tid: Eksempelvis kan svingningene i inflasjonen i dag i prinsippet ha sitt opphav i impulser langt tilbake i tid. Spørsmålet er altså for hvilket tidsrom en skal studere impulsene.

I denne boksen løser vi disse problemstilling ved bare å ta for oss enkelte av drivkreftene, nemlig noen som er av stor betydning og som er enkle å håndtere. Vi har valgt å se på virkningene på den årlige prisstigningstakten av at en del størrelser faktisk avvek fra 1999-nivået i 2000 og de antatte avvikene i 2001 og 2002. Måten dette gjøres på er å lage kontrafaktiske/alternative beregninger med SSBs makro-

økonometriske modell KVARTS hvor vi setter verdien på de aktuelle variablene lik 1999-nivået (på kvartalsbasis) for de påfølgende år.

I de senere årene har det vært betydelige impulser til konsumprisutviklingen fra andre kilder enn lønnsveksten. Av tabellen går det frem at av de faktorene vi ser på kom det største bidraget til inflasjonen i 2000 fra svekkelsen av norske kroner. Økningen i realoljeprisen i dollar ga et inflasjonsbidrag av nesten samme størrelse. Utviklingen i prisen på elektrisk kraft fra produsent bidro imidlertid til å redusere inflasjonen. På årsbasis ble pengemarkedsrenten noe redusert fra 1999 til 2000, og effekten av dette – isolert fra mulige virkninger på valutakursen – var et svakt negativt vekstbidrag til KPI-veksten. Hvis vi også legger til de anslåtte virkningene av de reelle endringene i avgiftsopplegget, ga disse faktorene et samlet inflasjonsbidrag på 1,2 prosentpoeng i 2000. Justert for disse faktorene ville altså inflasjonen i fjor vært i underkant av 2,0 prosent.

De største inflasjonsbidragene i 2001 av at verdiene på de aktuelle variablene i 2000 og 2001 avviker fra 1999, kommer fra de anslåtte renteendringene, men oljeprisen anslås å gi et nesten like stort bidrag. De samlede inflasjonsbidraget fra de analyserte faktorene er på 0,6 prosentpoeng i 2001. For 2002 gir renter og valutakurs svakt negative bidrag, mens avgiftene slik det nå ser ut, kan gi et negativt bidrag på hele 0,6 prosentpoeng.

Når vi i denne analysen ikke har studert effekten av lønnskostnadene, har det delvis sammenheng med at det rent metodisk er problematisk. Ved å rense KPI-veksten for de faktorene vi ser på, vil man sitte igjen med virkninger av utviklingen i lønnskostnadsutviklingen (produktivitet og timelønn), fortjenestemarginer og konkurranseforhold, priser på verdensmarkedet utenom olje, administrerte norske priser og dynamiske effekter av alle forhold før 1999.

Virkning av avvik fra 1999

Bidrag til veksten i konsumprisindeksen i prosentpoeng

	2000	2001	2002
Bidrag fra realprisvekst i råolje og elkraft	0,28	0,22	0,07
Elkraft	-0,35	0,03	0,04
Råolje	0,62	0,20	0,03
Valutakurs	0,78	0,12	-0,17
Rente	-0,07	0,27	-0,14
Komponentene ovenfor - samlet	0,96	0,60	-0,24
Anslåtte isolerte bidrag fra avgifts- endringer utover inflasjonsjustering	0,25	0,0	-0,6

Sammen med nedgangen i dollarkursen gir dette en oljepris i norske kroner på om lag 140 kroner per fat i 4. kvartal 2002 i denne banen mot knapt 190 kroner per fat i referansebanen. Vi legger til grunn at de forholdsvis lave oljeprisene fører til at oljeinvesteringene ikke øker fra 2001 til 2002, altså en nedgang på 6,9 prosent i 2002 i forhold til nivået i referansebanen. For andre råvarepriser har vi antatt at det tar litt

lengre tid før prisnedgangen kommer og at prisnedgangen blir mer moderat. Vi antar at metallpriser, priser på treforedlingsprodukter og kjemiske råvarer gradvis synker fra og med 3. kvartal 2001 til et nivå som er 5 prosent lavere enn i referansebanen, mens importprisene for bearbeide industriprodukter bare synker med 1 prosent sammenliknet med referansebanen og i hovedsak først i 2002.

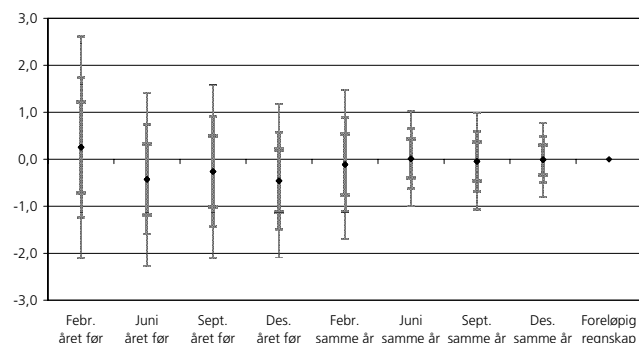
Virkningene for norsk økonomi blir i første omgang preget av lavere markedsvekst som reduserer eksporten og produksjonen i Norge. I motsatt retning trekker fallende priser som øker husholdningenes reelle inntekter og øker konsumet svakt. I første halvår neste år er det faktisk deflasjon i Norge i denne beregningen. Lavere prisvekst i Norge trekker isolert sett realrenten opp, noe som virker negativt på konsum, boligpriser og boliginvesteringer. Riktignok går også rentene i Norge ned, men dette tar litt lenger tid. Driftsbalansen overfor utlandet svekkes med knappe 32 mrd. kroner i 2001 og 64 mrd. kroner i 2002, men viser fortsatt store overskudd. Det store fallet i oljeprisene i norske kroner er hovedfaktoren bak dette. Likevel appresierer kronen på grunn av svakere dollar og pund (som vi antar følger dollaren). Den importveide kronekursen styrkes ganske umiddelbart med vel 2 prosent. Selv om altså lavere prisvekst bidrar til høyere inntektsvekst reelt, dominerer realrenteeffekten utviklingen for husholdningene i 2002. Dette bidrar til at utviklingen i BNP blir mer kontraktiv i Norge enn i EU, men langt fra så negativ som i USA. Tilbakeslaget rammer industrien sterkere enn andre næringer.

Stor usikkerhet, men små systematiske feil i anslagene

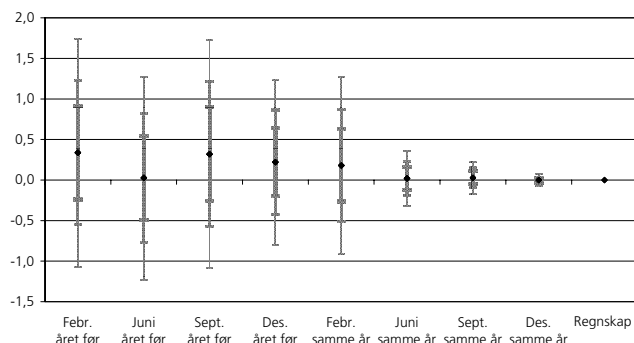
I Økonomiske analyser nr. 1, 1988 presenterte Statistisk sentralbyrå for første gang kvantifiserte prognoser for norsk økonomi, og siden 1990 har vi med få unntak publisert prognoser for inneværende og kommende år i februar, juni, september og desember hvert år. Nedenfor presenteres en evaluering av disse tretten årene med prognosevirksomhet. Evalueringen konsentreres om veksten i brutto nasjonalprodukt (BNP) for Fastlands-Norge og konsumprisindeksen (KPI). Vi har vært spesielt opptatt av hvorvidt det har vært systematiske avvik mellom anslag og resultater, og av hvor stor spredning det har vært i disse avvikene. Vi benytter også denne analysen til å si noe om usikkerheten i de tilsvarende anslagene for 2001 og 2002.

Konsumprisindeksen blir ikke revidert etter at den offentliggjøres. Det er imidlertid ofte noe avvik mellom de foreløpige regnskapstallene for BNP som publiseres i februar året etter regnskapsåret, og de endelige tallene som først er klare flere år senere. Disse tallene kan også etter dette bli revidert i forbindelse med omlegginger av nasjonalregnskapsberegningene. Av denne grunn er det av en viss betydning for evalueringen hvilke regnskapstall vi sammenligner med. Det er tre grunner til at vi har valgt å sammenligne med de foreløpige regnskapstallene ("Utsynsregnskapet"): For det første foreligger det ennå ikke endelige regnskapstall for årene etter 1997. Anslag for norsk økonomi for disse årene må derfor sammenlignes med foreløpige regnskapstall uansett. For det andre er prognosene laget med utgangspunkt i foreløpige regnskapstall for den nære forhistorien. For det tredje ble det ved hovedrevisjonen i 1995 foretatt endringer i definisjoner og innarbeidet ny primærstatistikk slik at

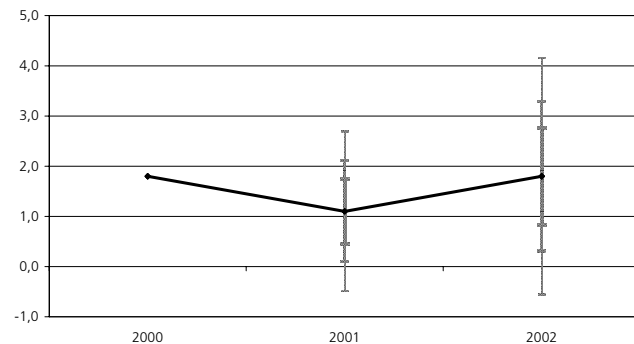
Figur 1. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Avvik fra foreløpig regnskapstall og spredningen i disse
Intervallene viser henholdsvis 0,68, 1,04 og 1,65 standardavvik

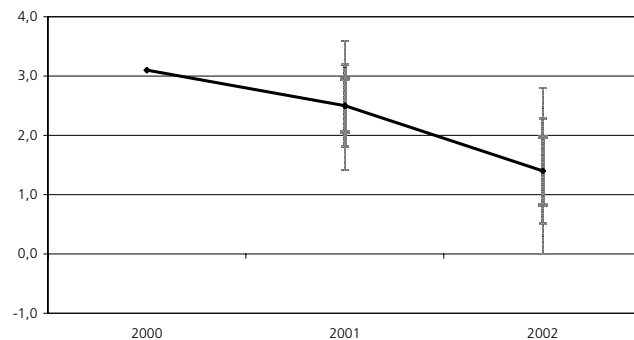
Figur 2. Anslag på prosentvis endring i KPI. Avvik fra regnskapstall og spredningen i disse
Intervallene viser henholdsvis 0,68, 1,04 og 1,65 standardavvik.

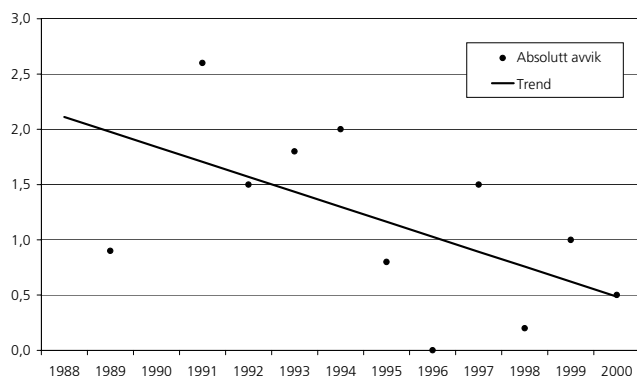
Figur 3. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge
Sannsynligheten for at det foreløpige regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 70 og 90 prosent.

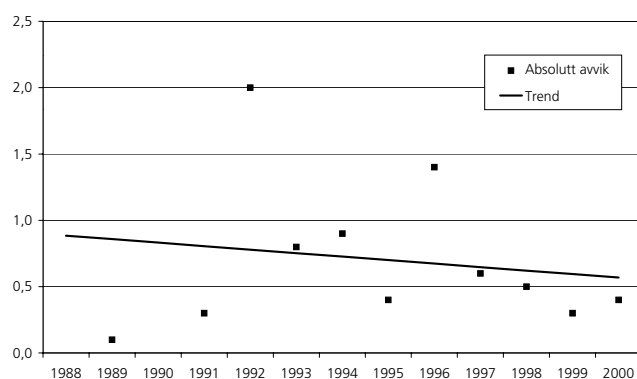
Figur 4. Anslag på prosentvis endring i KPI
Sannsynligheten for at regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 70 og 90 prosent

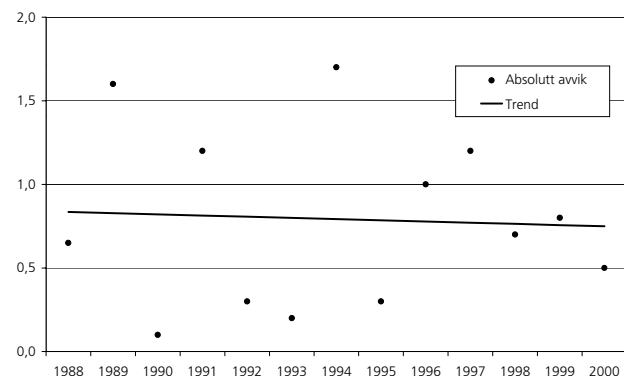
Figur 5. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge foretatt i februar året før. Absolutt avvik fra foreløpig regnskap

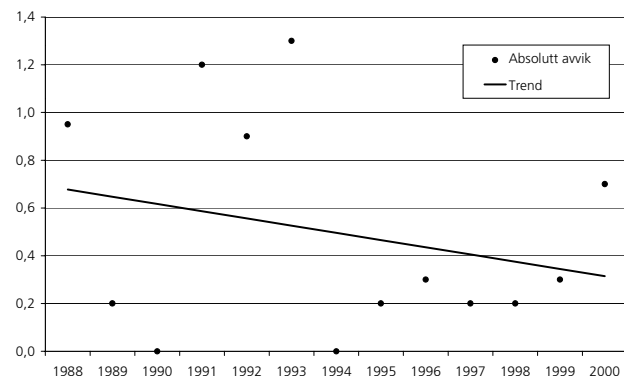
Figur 6. Anslag på prosentvis endring i KPI foretatt i februar året før. Absolutt avvik fra regnskap

Figur 7. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge foretatt i februar samme år. Absolutt avvik fra foreløpig regnskap

Figur 8. Anslag på prosentvis endring i KPI foretatt i februar samme år. Absolutt avvik fra regnskap

de endelige nasjonalregnskapstallene ble vesentlig endret. Prognoser og endelige tall knytter seg da ikke til samme størrelse, og er dermed ikke sammenlignbare.

Hvor gode har anslagene vært?

Figur 1 og 2 viser gjennomsnittlig avvik mellom anslag gitt på ulike tidspunkter og foreløpige regnskapstall for veksten i henholdsvis BNP for Fastlands-Norge og KPI. Figurene gir også en indikasjon på spredningen i avvikene ved at de inkluderer tre intervaller rundt gjennomsnittet. Disse intervallene er regnet ut på bakgrunn av den historiske spredningen, men sier ikke noe om hvor mange av avvikene som faktisk ligger innenfor intervallene. Intervallene er likevel valgt fordi man ved å gjøre en rimelig antakelse om at alle avvik tilhører en gitt statistisk fordeling (normalfordeling) kan regne ut sannsynligheten for at fremtidige avvik vil ligge innenfor intervallet. Under denne forutsetningen vil avvikene mellom fremtidige anslag og regnskapstall ligge innenfor disse intervallene i henholdsvis 50, 70 og 90 prosent av tilfellene.

I gjennomsnitt ligger de første anslagene for veksten i BNP for Fastlands-Norge to år frem i tid 0,3 prosentpoeng over faktisk vekst, slik denne anslås ifølge foreløpige regnskapstall. I de påfølgende kvartalene ligger anslagene i gjennomsnitt henholdsvis 0,4, 0,3, 0,5 og 0,1 prosentpoeng under faktisk vekst. Den gjennomsnittlige veksten i BNP for Fastlands-Norge ifølge foreløpige regnskapstall var til sammenligning 1,9 prosent for perioden 1988-2000. For de tre siste prognosene er det ingen slik skjevhet. Gjennomsnittlig anslag på veksten i KPI er bedre og bommer med maksimum 0,3 prosentpoeng, sammenlignet med en faktisk inflasjon på 3 prosent i gjennomsnitt for perioden 1988-2000. Hvorvidt størrelsen på det gjennomsnittlige avviket er stort nok til å kvalifisere som en systematisk feil lar seg teste statistisk. Generelt vil det være vanskeligere å forkaste en antakelse om ingen systematiske feil hvis avviket er lite, hvis spredningen er stor og hvis antall observasjoner er lite. Ingen av de gjennomsnittlige avvikene kan karakteriseres som systematiske feil ifølge en slik test.

Spredningen i avviket mellom anslaget på veksten i BNP for Fastlands-Norge offentliggjort i februar året før prognoseåret og foreløpig regnskap har vært stort, historisk sett. Anslagene i 1991 og 1993 bommet mest, med henholdsvis 2,6 og 1,8 prosentpoeng. Av de 11 anslagene vi har laget på dette tidspunktet ligger 5 mer enn 1 prosentpoeng unna det foreløpige regnskapstallet. Allerede ved neste offentliggjøring er imidlertid variasjonen mellom anslag og regnskapstall betydelig mindre, og ett år før offentliggjøringen av regnskapstallene bommet kun 4 av 13 anslag med mer enn 1 prosentpoeng. I de tre siste rapportene før foreløpige regnskapstall foreligger, er de fleste anslag mindre enn 0,5 prosentpoeng unna resultatet.

Et lignende mønster finner vi i anslagene for veksten i KPI. Det er tildels betydelig avvik mellom de første fem anslagene og endelig regnskap, men anslagene fra og med juni samme år er meget treffsikre. Etter dette er nær sagt ingen anslag mer enn 0,3 prosentpoeng fra den faktiske veksttakten. Variasjonen i de foregående anslagene er 3-4 ganger så store. Dette må sees i sammenheng med at faktisk utvikling i KPI gradvis blir kjent gjennom året.

Prognosene for 2001 og 2002 er usikre

I figurene 3 og 4 vurderes usikkerheten i anslagene for 2001 og 2002 gitt i denne rapporten. Vi anslår nå veksten i BNP for Fastlands-Norge til 1,1 prosent i 2001 og 1,8 prosent i 2002. Basert på analysen over er det 50 prosents sannsynlighet for at BNP-veksten for Fastlands-Norge vil ligge mellom 0,4 og 1,8 prosent i 2001 og mellom 0,8 og 2,8 prosent i 2002. Med 70 prosents sannsynlighet vil den prosentvise veksten ligge i intervallet 0,1-2,1 i 2001 og 0,3-3,3 i 2002. Intervallet mellom -0,5 og 2,7 i 2001 og mellom -0,6 og 4,2 i 2002 dekker den prosentvise veksten med 90 prosents sannsynlighet.

Veksten i KPI var på 3,1 prosent i 2000. For 2001 og 2002 anslår vi veksten til henholdsvis 2,5 og 1,4 prosent. Det er 50 prosents sannsynlighet for at anslagene for 2001 og 2002 bommer med mindre enn henholdsvis 0,4 og 0,6 prosentpoeng. Med 70/90 prosents sannsynlighet bommer vi med mindre enn

0,7/1,1 prosentpoeng i 2001 og 0,9/1,4 prosentpoeng i 2002.

Er det utbytte av prognosevirksomheten i Statistisk sentralbyrå?

I Økonomiske analyser nr. 9, 1998, foretok Bjønnes, Isachsen og Stoknes en sammenligning av prognosene fra syv ulike prognosemakere, deriblant Statistisk sentralbyrå. Sammenligningen begrenset seg til fire økonomiske størrelser for årene 1988-1996. Statistisk sentralbyrå endte i denne analysen midt på treet, verken blant de beste eller de dårligste. Videre viste studien at prognoser basert på samme vekst som i siste observerte år i gjennomsnitt ville gjort det dårligst. Selv om formålet med å drive modellbasert prognosevirksomhet vel så mye er å forklare årsakene til en forventet utvikling og å vurdere betydningen av andre forutsetninger som det å treffe godt, viste denne undersøkelsen at prognosene likevel treffer bedre enn en slik "naiv" metode.

Figurene 5-8 viser utviklingen over tid i det absolutte avviket mellom anslag og foreløpig regnskap for veksten i BNP for Fastlands-Norge og KPI, når anslagene er laget henholdsvis i februar året før prognosen og i februar i prognoseåret. Alle figurene viser at anslagene er blitt bedret over tid. Dette kan skyldes at økonomien gradvis er blitt mindre preget av usikkerhet, men også at det ligger en gevinst i å opparbeide seg erfaring med prognosearbeid.

Hvordan har SSBs framskrivninger truffet utviklingen i 2000?

I SSBs konjunkturanalyser er det gjennom de to foregående årene presentert anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 2000 åtte ganger. Første gang var i Økonomiske analyser nr. 1/99, i februar 1999. I flere av konjunkturrapportene er det presentert alternative beregninger, men disse omtales ikke her. Tabellen under viser hvordan SSBs anslag har endret seg over tid, etterhvert som ny informasjon og nye forutsetninger er blitt innarbeidet.

Ikke overraskende har den klart største feilen vært en kraftig undervurdering av oljeprisen og dermed driftsbalansen overfor utlandet. Da prognosen for 2000 ble lagd mot slutten av januar 1999, var oljeprisene rekordlave og driftsbalansen i 1998 negativ. Vi antok en svak økning i oljeprisen og at driftsbalansen skulle bedre seg fra -9 mrd. kroner i 1998 til "hele" 66 mrd. kroner i 2000. Den faktiske bedringen av driftsbalansen ble vesentlig større enn anslått. Deretter har anslagene for disse to størrelsene med få unntak økt jevnt og trutt mot det som har blitt resultatet. Utviklingen i

anslaget for rentene og importprisene har fulgt det samme forløpet, med en klar undervurdering i prognosene som ble gitt i 1999, mens anslagene fra og med februar 2000 har truffet bra. Til tross for dette har anslagene for veksten i fastlandsøkonomien, priser og lønninger i 2000 vært rimelig bra anslått gjennom hele perioden. Aktivitetsnivået i Fastlands-Norge ble lenge noe undervurdert, og arbeidsledigheten ble anslått litt for høy. For de tidlige anslagene hadde dette i stor grad sammenheng med undervurdering av den økonomiske veksten i 1999. Den ble lav, men ikke så lav som vi antok. Av etterspørselskomponentene var det særlig anslagene på investeringene i Fastlands-Norge som bidro til denne utviklingen. Hvis det ikke hadde vært for økningen i kraftproduksjonen, og været er det som kjent ikke lett å spå om ett til to år i forveien, ville imidlertid anslaget på BNP-veksten i Fastlands-Norge i 2000 vært helt riktig anslått i februar 1999, i tillegg til i flere av de påfølgende konjunkturrapportene.

SSBs framskrivninger for 2000

Vekstrater i prosent der ikke annet fremgår

	ØA1/99	ØA5/99	ØA6/99	ØA9/99	ØA1/00	ØA5/00	ØA6/00	ØA9/00	ØA1/01
Konsum i husholdninger mv.	2,0	2,5	2,4	2,8	2,7	2,7	3,0	2,5	2,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,9	1,5	1,4	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0	1,4
Bruttoinvestering i fast kapital	-6,4	-8,9	-8,8	-6,9	-5,8	-3,4	-2,3	-2,1	-2,7
- Oljevirkosomhet	-18,3	-25,0	-29,0	-23,6	-21,6	-21,8	-23,9	-26,8	-26,6
- Fastlands-Norge	-2,5	-2,5	-1,5	0,0	-0,6	2,8	4,0	3,4	3,5
Eksport	6,9	7,9	9,1	8,5	6,2	4,5	3,6	2,3	2,7
- Råolje og gass	13,9	15,2	19,0	15,6	10,1	11,1	6,7	6,2	6,4
- Tradisjonelle varer	3,0	3,5	3,2	4,9	5,0	4,5	4,9	3,5	3,0
Import	0,2	-0,8	-1,1	0,8	0,8	-1,1	1,0	2,0	1,2
- Tradisjonelle varer	-0,2	0,6	-0,3	2,8	2,2	0,1	4,0	3,6	2,4
BNP i alt	2,8	3,1	3,6	3,3	2,7	3,1	2,7	2,3	2,2
- BNP Fastlands-Norge	1,3	1,1	1,0	1,3	1,3	1,7	2,0	1,8	1,8
Sysselsatte personer	0,4	-0,3	0,2	0,0	0,1	0,6	0,7	0,6	0,4
AKU-ledighet (nivå)	3,9	3,9	3,5	3,5	3,6	3,6	3,3	3,4	3,4
Lønn per normalårsverk	4,0	3,5	3,5	3,6	3,7	4,1	4,5	4,4	4,3
Konsumprisindeksen	2,7	2,1	2,0	2,1	2,4	2,8	3,0	3,1	3,1
Eksportpris tradisjonelle varer	2,9	3,0	4,0	3,3	7,2	8,8	11,3	11,0	12,6
Importpris tradisjonelle varer	0,9	0,9	1,1	1,7	2,4	4,3	4,8	5,3	6,1
Pengemarkedsrente (nivå)	4,5	4,5	5,0	5,2	5,7	6,3	6,6	6,6	6,6
Utlånsrente (nivå)	6,7	6,4	7,3	7,4	8,0	8,1	8,1	8,1	8,1
Driftsbalanse, mrd. kroner	66	47	82	98	130	158	169	189	195
Eksportmarkedsindikator	5,5	5,9	5,9	6,4	6,9	6,9	7,0	7,0	10,3
Råoljepris, kroner per fat	101	107	125	151	169	207	231	255	252

Kilde: Statistisk sentralbyrå.